

Tóth László

Egymondatosok – március

I.

Addig-addig nézdelődtem, tökölödtem az idei év-váltás után, hogy szinte észre sem vettem: már a harmadik hónap is itt – az aktuálisaim felől nézve eleddig minden kézzelfogható eredmény nélkül, bár ki tudja, így, a hetvenötödikben, mi, melyik látható vagy láthatatlan teendője az időszerű az embernek, hiszen ebben az életkorban már minden a legfőbb idejében lehet még a számára...

2.

Lehet-e egyetlen mondatot két napig egyfolytában írni? – kérdezem magamtól, s úgy tűnik, mivel ezt a mostanit még tegnap 23:59-kor kezdtem el és ma, 0:02-kor fejeztem be: lehet...

3.

Ez még egy múlt hónapi történet (egy mai mondatban), amikor is hazafelé tartván napi sétából, a művház előtti téren, a kisvárosban s a sorsországban, ahol élek, kisebb gyülekezetbe ütköztem, akik a(z új) Fico-kormány ellen tüntettek – kb. háromtucatnyian ha lehetek –, mert hogy lopnak, bár miután jobban szemügyre vettem őket, főleg azok, akik e mostani kormány alatt nem igazán fognak tudni kedvük szerint lopni (ez ugyan így, nyelvileg kissé tekenyakart, de pontos), mivel az ő napjuk az előző kormány eltűnésével leáldozott (felfüggesztődött?), és most a demokrácia védelme jegyében türelmetlenül ágalnak azért, hogy mielőbb újból felvirradhasson...

4.

„Este van, este van: kiki nyúgalomba!...” – csak az nem világos, engem mi tart éb(e)ren számítógépem képernyője előtt, ahol a kurzor (helyőr) ideges rángatózása újabb és újabb mondatokat

ráncigál elő belőlem is, mintha épp ezektől áll(hat)na helyre éjszakára a világ körös-körül megbomlott rendje...

5.
Bla. Bla-bla. Bla-bla-bla... → ∞

6.
Mielőtt végleg elfelejtenék mindent, jó lenne lejegyeznem mindazt, amit már elfeledtem.

7.
Verset nem azért ír az ember, hogy megéljen belőle, sokkal inkább azért, hogy megértsen és túléljen valamit, hiszen ha megélni nem is lehet a versből, a hiányába azért bőven belepusztulhat, azaz nem pénzt lehet keresni vele, hanem utat: az útkeresés eszköze, hogy eligazodjunk abban az átláthatatlan (misztikus) bozótosban, a különböző „megfejtethetlen hieroglifák” erdejében, melybe születésünkkel – illetve életünk egy-egy helyzetében, egyik-másik pillanatában – jutottunk, eszköz ahhoz, hogy alkalmasint, ha időre-órára is, kitaláljunk onnan.

8.
Amiről nem lehet beszélni, azt hagyjuk magát beszélni.

9.
Néhány napon belül a Kabaré a Vígben, a Mefistó a komáromi Jókaiiban: ugyanaz a rendező – két arc... ott a játékra, a cselekményre, a mozgalmasságra figyel, itt a szövegre, morális mondandóra, eszmei üzenetre... nos, az eredmény felemás: ott jött is a katarzis, itt viszont épp az maradt el: a szöveg ui. nem igazán hagyta beszélni a színházat, ill. a drámát magát...

10.
Baráth Feri grafikus és tipográfus barát(h)om sorra rakja fel egykori zseniális színházi plakátjait az FB-oldalára – ma például a Bayer-aszpirinét, Tolnai Ottó monodrámájáét, melyet anno, még 1982-ben volt szerencsém látni Kecskeméten Ladik Katival, Jancsó Miklós rendezésében, Banovich Tamás színpadán, s ez így, együtt, istenemre, a magyar színháztörténet egyik nagy eseménye volt... bár ha a magyar színháztörténet mára már mit sem tudna erről... hát vessen magára!

11.

Halottról jót vagy semmit? – úgy látszik, X kritikusnak ez már semmit nem jelent, hiszen most, Y halálakor, miként a múltkor Z esetében is, nekrológijában megint beleköpött úgymond az elhunyt koporsójába, jóformán meg sem várva, amíg, úgymond, kihűl a teste... úgy látszik, ahogy mifelénk mondták anno, nem ismer se istent, se embert...csak saját magát... különben... megint csak falunk szájáról véve a szót... legalább addig várt volna az istentelen, míg eltemetik a megboldogultat...

12.

A nagy író még a semmit is oly erővel és lendülettel mondja, hogy már ez is jelentősnek tűnik tőle – de, félreértés ne essék: nem az amit, hanem az ahogy.

13.

A hosszú út titka: ha bizalommal nézel magad elé, és gyanakodva tekintesz önmagadra.

14.

A tudás nem véd meg bennünket a tévedéstől. Meggátol viszont abban, hogy tudálékosak legyünk...

15.

Öreg (értsd, itt: régi) barátomnak, aki két-három írónak is elegendő életművel maga mögött, hetvennégy éves korára most kapott József Attila-díjat: „...örülök, hogy végre-valahára megtalált, ami azt bizonyítja, hogy ha nem múltunk el előbb, azért néha képes nem múlni el, ami késik...”

16.

Március 14., Kassa, Az ember tragédiája mostani, Thália Színház-beli bemutatójához: „...az emberi természet soha nem tagadta meg magát, és Ádám a teremtés óta folyvást csak más és más alakban jelenik meg, de alapjában véve mindig ugyanazon gyarló féreg marad a még gyarlóbb Évával oldalán” (Madách utólagos megjegyzése Szontágh Pálhoz írt, P. barátomhoz c. verses levele alatt).

17.

Száraz Miklós György új novelláinak kulcsát nem is a történetük adja, hanem a mondatai: a mondatai történnek meg ugyanis – ami s ahogy azok-

ban végbemegy, ahogy a mondatai cselekménye elindul, ahogy kanyarognak, ahogy váratlan kitérőket tesznek, ahogy föllebbennek és aláhullnak, s ahogy az azokat befejező ponthoz eljutnak... majd ahogy ezek a külön-külön mondattörténetek novellaegésszé, a novella megbonthatatlan egységet képező egészévé mégis összeállnak...

18.

Végső soron, s akárhogy is veszem, ha van is valamennyi hátra még, így, karnyújtásnyira a hetvenötösömtől, eltelt az életem, és ha egyetlen szóban kellene összefoglalnom: hogyan, miként és mivel, ez lenne: tanultam – mindig, mindenhol, mindenből, mindenkitől... ám most, hogy hamarosan lemegy a függöny, azt kell mondanom, semmit nem tudok, mivel akkorát változott közben a világ, visszafelé is érvénytelenítve és a jövőre nézve is használhatatlanná téve mindent, ami az évek során felhalmozódott bennem, s ami végső soron mára már mit sem ér... vagyis kezdhetem előlről... hát jó... ha így, legyen így... kezdődött valamennyiünk története is...

19.

A haza? – kérded, barátom, mire a válaszom: Fényre dér ül.

20.

„...sok-sok mennyei muzsika!” – olvasom épp. Amit, eszperente nyelvnek megfelelően ekképp lehetne ezen eszement zengésében elpengetnem: renetget zene, melynek eredete mennyekben leend!

21.

Tudni, kinek, minek tartozom – a szabadság jele. Ha megteszem, amit meg kell tennem, szabaddá tesz.

22.

Légy biztos benne, hogy képes vagy kételkedni abban, amiben biztos vagy.

23.

...s hatodik napon az Úr megteremté az embert, a hetedikén pedig megpihent... majd a nyolcadikon feltalálta a... ketyegést...

24.

Borbélyhoz!

25.

Mély csendben az éjszakai város szemgödrében, akár ha Isten lehuny szemhéja mögött.

26.

Az ember nem gondol arra, milyen lehetett az édesanyja, mit érezhetett, amikor először volt szerelmes, amikor először csókozták s először érintették didike mellét, zsenge lányságát... pedig, lehet, ott kezdődött minden, s valahol akkor kezdődött valamennyiünk élete is...

27.

Csak azért, mert kimondhatatlan, ne maradjon kimondatlan.

28.

Levél(ke) legkedvesebb kiadómtól: „...kiírták az NKA-pályázatot, s nem bírnám megállni, hogy ne pályázzak...” stb.

29.

Dunaszerdahely – Bécs – Porto = Nagypéntek.

30.

Tengerparti bisztró Porto mellett: előttem az óceán, fölöttem a kék ég végtelene, az asztalomon meg egy kiadós adag Francesinha (azaz, rétegezve: kenyér, sonka, linguíça [= portugál kolbász], steak, olvasztott sajt, tükröttojás + paradicsomos mártás, sült krumpli) – kell-e még valami ahhoz, hogy az ember visszanyerje odahaza jócskán fonnyadásnak indult életkedvét?

31.

S végül, egy egymondatként értett, Vörösmartytól elorzott mankóval balagdáló versvég:

Tavaszi jó de ősz van igazából ősz e földtekén
vöröslő csík az égen

a tél készül már dermedő csontjainkban
fogainkban fészkelődik táncra kész a vacogás
kihűl az anyaöl és öl az ölelés

s a hosszú béke is oda már

elrútult szolgánkká lett volt-gazdánk a föld

Istentelen szél istentelen frígy – ész és rossz akarat között

nő dagad önhittségében mindenütt az őrült sár
s mint elmeháborúlt firkáltatja össze földünk egünk
világtalan festőnk a butaság dühe kúsza vonalak
szaladgálnak életünk szakadt vásznán esztelen
miközben bénultan bámul maga elé
„én nem...” „én nem...” „én nem...”
reményvesztett kedvesünk
volt-hazánk: európa

Ráadásmondatok:

- a) Egyvalamit semmiképp nem magyarázhatunk a feledékenységünkkel: ha magunkról feledkezünk meg.
- b) Légy biztos abban, amiben kételkedsz.
- c) Az ember apjától, anyjától a világot kapja örökül; tanítóitól a dolgok, illetve a világ megnevezésének a tudását, nevelését azonban a gyermekei kezdik és fejezik is be.

DERKOVITS GYULA: BOGLYÁN PIHENŐ FÉRFIAK – 1918

